MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tat-18 ta' Ottubru, 2006

Citazzjoni Numru. 1215/2005

Anton MEILAK u Dr. Maria Meilak

vs

Alfred MELI u martu Grace Meli, għal kull interess li jista' jkollha

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fid-19 ta' Diċembru, 2005, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-atturi talbu li l-Qorti tiddeċiedi u tiddikjara li l-art magħrufa bħala "Tas-Sellum" li tinsab fil-limiti tax-Xghajra, Ħaż-Żabbar, hija proprjeta' assoluta tagħhom u biex tikkundanna lill-imħarrkin biex jiżgumbraw mill-imsemmija art u jagħtu lill-atturi pussess sħiħ u bla mittiefes tagħha fiż-żmien u l-mod li jogħġobha tagħtihom il-Qorti;

Rat id-degriet tagħha tat-2 ta' Jannar, 2006, li bih tat direttivi lill-atturi dwar it-tressiq tal-provi tagħhom u kif ukoll ordnat in-notifika tal-atti lill-imħarrkin;

Rat li l-imħarrkin, għalkemm notifikati kif imiss bil-proċedura tal-affissjoni[1] u bil-pubblikazzjoni fil-Gazzetta tal-Gvern[2] u f'ġurnal lokali[3] naqsu li jressqu Nota tal-Eċċezzjonijiet fiż-żmien mogħti lilhom mil-liġi u għalhekk baqgħu kontumaċi;

Rat l-atti kollha tal-kawża, magħduda magħhom il-provi dokumentali mressqin mill-atturi, u x-xhieda tagħhom bil-mezz tal-affidavit;

Semgħet lill-attur bil-ġurament;

Semgħet lill-avukat tal-attur;

Rat id-degriet tagħha tal-lum, li bih ħalliet il-kawża għas-Sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni ta' rivendika ta' ġid immobbli. L-atturi, li huma aħwa, qegħdin jgħidu li huma s-sidien waħdiena ta' biċċa art ta' kejl ta' madwar seba' mija u tliet metri kwadri (703m²) li jagħmlu minn qasam akbar ta' art, fix-Xgħajra, limiti ta' Ħaż-Żabbar, u li l-atturi jgħidu li tinsab f'idejn l-imħarrkin bla ebda jedd. L-atturi qegħdin jitolbu li l-Qorti taqtagħha li t-titolu għall-imsemmija art huwa tagħhom, u li l-imħarrkin jinħarġu 'l barra minn hemm;

Illi, kif ingħad, l-imħarrkin naqsu li jikkontestaw il-kawża u baqgħu kontumaċi. Minħabba li l-kontumaċja, madankollu, ma tfissirx li l-imħarrkin jistqarru t-talbiet magħmulin kontrihom, il-Qorti jkollha tistħarreġ sewwa u b'aktar reqqa l-pretensjonijiet attriċi. Dan jingħad aktar u

[1] Riferta f'paġ 36, tergo, tal-proċess
[2] Paġ. 37 tal-proċess
[3] Paġ. 40 tal-proċess

aktar fid-dawl tan-natura partikolari tal-azzjoni mibdija mill-atturi, jiġifieri dik tar-rivendika;

Illi, bħala konsiderazzjoni ta' natura legali marbuta mal-każ, jibda biex jingħad li, in tema legali, l-azzjoni ta' rivendika ta' ġid li jinsab f'idejn ħaddieħor hija waħda li, min-natura tagħha titfa' piż qawwi fuq min jagħmilha għaliex irid iressaq l-aqwa provi dwar il-jedd tiegħu fuq il-beni li jrid jieħu lura f'idejh. Din ir-regola waslet biex ħolqot il-frazi *"probatio diabolica"* biex turi kemm huwa għoli l-grad meħtieġ ta' prova li jrid iressaq attur f'kawża ta' din ix-xorta: u dan għaliex *actore non probante reus absolvitur*, filwaqt li *in pari causa melior est conditio possidentis*[4] . Mhuwiex għalhekk biżżejjed li l-attur jipprova li l-ġid rivendikat m'huwiex tal-imħarrek[5]. Min-naħa l-oħra, l-imħarrek m'għandu għalfejn jipprova xejn, sakemm ma jġibx 'il quddiem huwa nnifsu l-eċċezzjoni li t-titolu tal-ġid rivendikat jinsab vestit fih[6]. Dan jingħad għaliex jekk fl-azzjoni rivendikatorja l-imħarrek jiddefendi ruħu, mhux fuq il-bażi tal-pussess, imma fuq dik ta' titolu, allura f'dak il-każ il-Qorti jkollha tidħol f'eżami tat-titolu vantat mill-imħarrek u tqis is-siwi tiegħu bl-istess għarbiel li tqis it-titolu tal-attur rivendikant[7];

Illi, fl-aħħarnett, huwa meħtieġ li l-attur, f'kawża bħal din, iġib provi ta' titolu li jkun oriġinali u mhux derivattiv. B'tal-ewwel, l-awturi u d-duttrina tifhem dak it-titolu li jitnissel favur persuna mingħajr ma jkun mgħoddi lilu minn ħaddieħor, filwaqt li titolu derivattiv huwa dak fejn il-jedd jgħaddi mingħand persuna għal għand oħra[8]. Dan ifisser li jista' jkun hemm kisba b'titolu oriġinali wkoll fejn il-ħaġa, qabel, kienet ta' ħaddieħor imma li tkun waslet għand is-sid attwali mingħajr ma tkun ingħaddiet lilu mis-sid ta' qabel: dan iseħħ, per eżempju, fejn wieħed jikseb bil-pussess għal żmien ta' izjed minn tletin sena bla ma qatt

---

[4] App. Ċiv. **25.6.1945**, fil-kawża fl-ismijiet ***Cassar Desain vs Cassar Desain Viani et*** (Kollezz. Vol: **XXXII.i.272**)
[5] App. Ċiv. **12.2.1936** fil-kawża fl-ismijiet ***Curmi et noe vs Depiro et*** (Kollezz. Vol: **XXIX.i.475**)
[6] App. Ċiv.**21.1.1946**, fil-kawża fl-ismijiet ***Agius noe vs Ġenovese et*** (Kollezz. Vol: **XXXII.i.735**) u l- ohra P.A. **17.3.1961**, fil-kawża fl-ismijiet ***Ellul et vs Ellul et*** (Kollezz. Vol.: **XLV.ii.586**)
[7] App. Ċiv. **5.10.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Nancy Manġion et vs Albert Bezzina Wettinger***
[8] Ara. Andrea Torrente *Manuale di Diritto Privato* 9ª Ediz. (1975), 29 pp 71 *et. seq.*

ikun ġie mfixkel f'dak il-pussess, jew fejn wieħed iżomm oġġett mitluq minn ħaddieħor għaż-żmien meħtieġ;

Illi, madankollu, u minħabba li f'xi każijiet ikun impossibbli li wieħed juri titolu oriġinali, sa minn dejjem ġie mogħti lir-rivendikant id-dritt li jipprova titolu aħjar minn dak tal-parti mħarrka. Fi kliem ieħor, meta l-kriterji rigorużi tal-azzjoni rivendikatorja ma jistgħux jitwettqu għar-rigward tal-piż tal-prova tat-titolu, l-attur jingħata l-jedd li jipprova titolu aħjar minn tal-parti mħarrka[9]. Din l-azzjoni hija magħrufa bħala l-*actio publiciana (in rem)*, li hija azzjoni rejali ta' għamla petitorja fejn is-saħħa tat-titolu huwa mkejjel *inter partes* u mhux, bħal fil-każ tal-azzjoni rivendikatorja vera u proprja, *erga omnes*. Huwa rimedju li l-Qrati tagħna tawh għarfien, ukoll fil-qafas ta' azzjoni ta' rivendika ta' ġid minn idejn ħaddieħor[10];

Illi, fid-dawl tal-imsemmija konsiderazzjonijiet, il-Qorti sejra issa tqis jekk l-atturi seħħilhomx iwettqu l-vot tal-liġi kemm għar-rigward tal-konsistenza u, aktar u aktar, il-grad tal-provi minnhom imressqa;

Illi, għal dak li jirrigwarda l-provi, l-atturi seħħilhom juru li huma diġa' kellhom, qabel l-1995, sehem mill-imsemmija art. Dan is-sehem li kien ta' madwar parti minn tmienja (⅛) mhux maqsuma, għadda għandhom mill-wirt ta' missierhom Erik. Dan miet fl-1986 u l-wirt tiegħu kien regolat b'testment tal-10 ta' Lulju, 1976, li bih ħalla lill-atturi wliedu werrieta universali tiegħu. Min-naħa tiegħu, missier l-atturi kien wiret dik l-art mingħand ommu;

Illi huwa magħruf li t-titolu ta' proprjeta' li jgħaddi bis-saħħa ta' trasferiment b'mewt ma jitqiesx, waħdu, bħala titolu oriġinali għall-finijiet tal-azzjoni ta' rivendika, iżda biss titolu derivattiv. Il-Qorti, għalhekk, ma tistax toqgħod fuq titolu bħal dak bħala prova li twettaq il-"*probatio diabolica*" fuq imsemmija;

---

[9] P.A. **14.5.1935** fil-kawża fl-ismijiet ***Fenech et vs Debono et*** (Kollez. Vol: **XXIX.ii.488**); u App. Ċiv. **27.2.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Anna Cassar vs Carmela Stafraċe et***

[10] Ara, per eżempju, App. Ċiv. **12.12.2002** fil-kawża fl-ismijiet ***John Vella et vs Sherlock Camilleri*** u P.A. TM **9.10.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Benmar Company Ltd. vs Charlton Saliba*** għal espożizzjoni ċara tal-aspetti ta' dritt li jsawru din l-għamla ta' kawża

Illi, madankollu, meta l-imsemmija prova tkun korrobosata minn xi prova oħra tajba u li tissoddisfa l-ħtiġijiet tal-azzjoni rivendikatorja, allura dak it-titolu derivattiv ikun ġie msaħħaħ biex jikkostitwixxi prova tajba. Fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti, dan it-titolu jirriżulta ippruvat bis-saħħa ta' atti pubbliċi ta' trasferiment li jolqtu l-istess art u li l-atturi ressqu fl-atti tal-kawża;

Illi, mill-imsemmija atti wkoll joħroġ it-titolu tal-atturi dwar l-ishma l-oħrajn li huma kisbu dwar l-imsemmija art. Il-Qorti qrat sewwa l-imsemmija atti u ssib li dawn jagħtu stampa xierqa u dettaljata tal-għamla ta' titolu li l-atturi tassew igawdu dwar l-art li jridu jirrivendikaw minn idejn l-imħarrkin;

Illi, dwar it-tieni element tal-azzjoni rivendikatorja, tressqu provi oħra tajbin biex juru li l-art tal-atturi tinsab tassew f'idejn l-imħarrkin[11] u li dawn jippretendu li għandhom jedd iżommuha. Minn dak li joħroġ mix-xhieda tal-attur[12], jirriżulta wkoll li l-imħarrek ipprova jfixkel lill-atturi b'kull mod milli jużaw u jidħlu fil-ġid tagħhom;

Illi għalhekk, il-Qorti ssib li l-atturi seħħilhom juru kif minnhom mistenni li t-talbiet tagħhom jistħoqqilhom jintlaqgħu għax ġew ippruvati;

Għal dawn ir-raġunijiet fil-kontumaċja tal-imħarrkin, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u tiddikjara u tiddeċiedi li l-atturi huma s-sidien waħdiena tal-art li tinsab fix-Xgħajra fil-limiti ta' Ħaż-Żabbar, fil-qasam magħruf bħala "Tas-Sellum", tal-kejl ta' seba' mija u tliet metri kwadri (703m²), u li tmiss mill-grigal ma' bini tal-atturi, mil-lbiċ ma' parti oħra mill-istes art appartenenti lill-Perit Arkitett Alfred Briffa jew l-aventi kawża minnu u mill-majjistral ma' triq pubblika proġettata li toħroġ fuq Triq Dawret ix-Xatt;

---

[11] Dokti. "E" u "F" f'paġġ 29 u 30 tal-proċess
[12] Affidavit tiegħu 11.4.2001, f'paġ. 27 tal-proċess

Tilqa’ t-tieni talba attriċi u tikkundanna lill-imħarrkin sabiex, fi żmien tletin (30) jum kalendarju millum, jiżgumbraw mill-imsemmija art li jagħtu l-pussess sħiħ u bla mittiefes tagħha lill-atturi li, għal dan il-għan ikunu jistgħu jieħdu l-passi kollha meħtieġa, jekk meħtieġ billi jitolbu l-għajnuna tal-forzi tal-ordni; u

Tikkundanna lill-imħarrkin iħallsu **l-ispejjeż tal-kawża.**

Moqrija

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------